

GÖKOVA KÖRFEZİ, MARMARİS KARACASÖĞÜT KOYU
KIYI VE DENİZ ALANLARI PLANLAMA
DOĞAL, KÜLTÜREL ve PEYZAJ GÖRSEL DEĞERLERİN ÖNEMİ

PLANNING MARMARİS KARACASÖĞÜT BAY, GÖKOVA GULF
THE IMPORTANCE OF NATURAL, CULTURAL AND LANDSCAPE VALUES

SUALTI ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ

Ekim 2022

UNDERWATER RESEARCH SOCIETY

October 2022

**GÖKOVA KÖRFEZİ, MARMARİS KARACASÖĞÜT KOYU KIYI
VE DENİZ ALANLARI PLANLAMA
DOĞAL, KÜLTÜREL ve PEYZAJ GÖRSEL DEĞERLERİN ÖNEMİ**

Özet

Muğla İli, Marmaris İlçesine bağlı Karacasöğüt Mahallesiinde bir marina inşa edilmesi gündemdedir. Tüm boyutları ile ele alınmadan tasarlanan bir projenin hayata geçmesi ve böyle bir gelişme olması durumunda Gökovanın özellikle İç Körfez bölümünde hem denizel hem de kıyısal ekosistemlerin zarar göreceği değerlendirilmektedir.

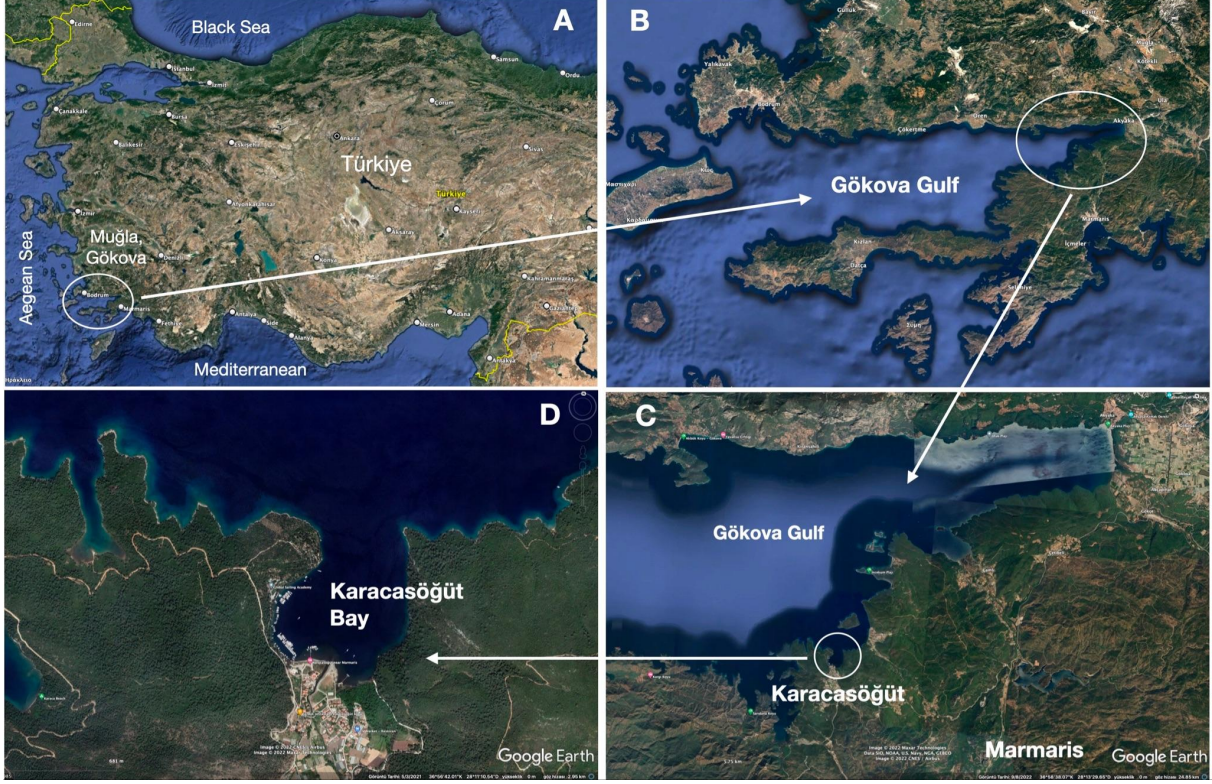
Muğla Çevre Platformu, Marmaris Kent Konseyi ve Karacasöğüt Mahallesi yöre halkının istemedikleri bir projenin hayata geçirilmesi zaten başlı başına bir sorun olarak ele alınmalıdır. Öte yandan, İstanbul Üniversitesi'nin Karacasöğüt Koyunun korunmasına ilişkin *Biyolojik Değerlendirme Raporuna* karşın bazı kuruluşların "bölgenin marinaya gereksinimi var, yapılması uygundur" şeklinde görüşünü referans alarak Marmaris Belediyesi'nin marina projesine imar izni vermiştir. Bu beklenmedik gelişmeler üzerine Marmaris Kent Konseyi 2021 yılı sonunda SAD ile iletişime geçerek, Karacasöğüt Koyunun doğal varlıklar ile peyzaj ve kültürel-tarihi değerlerinin belirlenmesi, görüntülenmesi ve koyun korunmasını destekleyici bir rapor yazılmasını talep etmiştir.

Dolayısı ile, bir marina inşaatı ve bunun faaliyete geçmesi sonucu artacak deniz trafiği ve insan etkinlikleri sonucunda karşılaşılabilecek ağır olumsuz etkileri ortaya koymak amacıyla, gerek sualtı gerekse kıyı habitatları üzerine bir bilimsel rapor hazırlanması gereği ortaya çıkmıştır. Marmaris Kent Konseyi'nin Karacasöğüt Koyu'nun tüm değerleri ile korunmasına destek olmak amacıyla, SAD'ın sadece nesli azalan canlılar değil konuyu daha bütüncül ele alarak ekoloji, arkeoloji, oşinografi, meteoroloji, deniz trafiği ve deniz kirliliği gibi diğer uzmanlık alanlarını da kapsayacak şekilde konuyu ele almasının gerekliliğine inanılmıştır. Biyolojik çeşitlilik ve ekosistem katmanlarından başka, kültürel katmanda arkeolojik değerler ve ayrıca peyzaj görsel değerler ile kıyı alanları planlamasına ilişkin incelemeler de ele alınmıştır.

Karacasöğüt Koyunda gerçekleşecek ek bir kıyı projesi gelişme sadece Karacasöğüt bölgesini değil, etki alanında kalacak komşu bölgeleri de etkileyecektir. Ayrıntıları rapor içinde tartışılan değerlere gelebilecek zararları bilimsel anlamda ortaya koymak amacıyla önceki çalışmalara ilişkin literatür ve yayınların yanısıra Ekim 2022'de yerinde yapılan bazı dalışlar sonucunda elde edilen bulgular da Raporda sunulmuştur.

1. Karacasöğüt Koyunun Yeri ve Genel Özellikleri

Karacasöğüt Koyu Muğla Marmaris'e bağlı bir mahallede olup, Gökova Körfezi içinde yer almaktadır (Şekil 1). Rapora söz konusu olan yer, yaklaşık 600 metre çapında bir dairenin içine sığan küçük ve yarı kapalı bir koydur.

Şekil 1: Karacasöğüt Koyunun konumu; A- Türkiye'nin güneybatı kıyılarındaki Muğla ili sınırları içinde, B- Gökova İç Körfezi, C- Marmaris İlçesi Gökova Körfezi güneydoğu kıyıları, D- Karacasöğüt Koyu

Gökova Körfezi güneydoğusunda bulunan Karacasöğüt Koyu, 1988 senesinden bu yana Özel Çevre Koruma Bölgesi içinde olup (Anonim 2022b), Gökova'nın iyi bilinen ve önemli bazı kıyı-deniz alanlarına komşudur. Bu bitişik kıyı-deniz alanları turistik, tarihi, kültürel, arkeolojik ve ekolojik yönden farklı önemli başlıklarda karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; Okluk Koyu, Sedir Adası, Boncuk Koyu, Karaca Adası, Çamlık Koyu, Gelibolu Adası, Çamlık-Akyaka arası ormanlık kıyıları ve Gökova kıyı sulakalanı ve kumullarıdır (Şekil 2). Yukarıda değinildiği üzere, Karacasöğüt Koyu ile birlikte bu civar kıyıları gerek arkeolojik, gerek peyzaj bakımından değerli olduğu gibi ekolojik anlamda nadir ve nesli azalan deniz canlılarını barındırmaktadır. Örneğin; Gökova Körfezi, Boncuk Koyu her sene belli dönemlerde Kum Köpekbalığına (*Carcharinus plumbeus*) ev sahipliği yapmaktadır. Boncuk Koyu, türün tüm Akdeniz havzasındaki bilinen tek üreme noktasıdır. Tür hem Akdeniz havzası kapsamında hem de Türkiye kıyılarındaki "Tehdit Altında" (EN) olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, Karacasöğüt Koyunun hemen doğu ve batı kıyıları Akdeniz fokunun yaşam alanları içindedir. Akdeniz foku (*Monachus monachus*) Dünya Doğayı ve

Doğal Varlıkları Koruma Birliği IUCN tarafından nesli tehlike altında canlı olarak sınıflandırılmıştır. Dünya ölçeğinde EN (tehlike altında) ve Akdeniz havzasında ise CR (kritik derecede tehlike altında) kategorisinde olan bu nadir deniz memelisi, Karacasöğüt Koyunun çok yakın etki alanında yaşamaktadır.

Gökova kıyıları, nesli azalan ve nadir birçok kuş ve memeli avifauna türleri ile yine birçok bitki türleri varlığından dolayı Türkiye'nin Önemli Doğa Alanlarından biri olarak kabul edilmiş ve kayda alınmıştır. Bilimsel çalışmalarla ortaya konulduğu üzere, *Datça ve Bozburun Yarımada*ları ÖDA EGE016 yayınında ilgili tüm türlerin envanteri Avcıoğlu ve ark. tarafından verilmiştir (2006).

Bu nedenlerden dolayı, Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesinde bulunan Boncuk Koyu, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı tarafından çekirdek koruma alanı olarak izlemeye alınmış ve bu alanda her türlü seyir, balık avcılığı, SCUBA, serbest dalış ve demirleme faaliyetleri yasaklanmıştır. Aynı zamanda Karacasöğüt Koyunun hemen güneyinde yer alan Okluk Koyu ve kuzeyinde yer alan Boncuk Koyu ve Karaca adası civarı iki ayrı Balıkçılığa Kapalı Alan İlan edilmiştir (Kıraç ve ark. 2010).

Şekil 2: Gökova Körfezi'nde Karacasöğüt Koyu ve etkileşim alanı içinde kalan civar yerler

2. Karacasöğüt Koyunun Ekolojik, Kültürel ve Peyzaj Görsel Değerleri

Özellikle son yıllarda büyük bir yapılaşma ve gelişme baskısı altında olan Gökova Körfezi içinde farklı alt bölgelerin değişik rant baskıları yaşadığı bilinmektedir.

Bölgede oluşabilecek ek sosyo ekonomik etkinlikler veya şu anki kapasitenin artırılması ile artacak insan faaliyetleri bölgenin kısa ve orta süreçlerde karakteristik özelliklerini bozacaktır. Zaten koyda müsülaj olduğu belirlenmiştir. Daha fazla tekne demirlemesi ve tekne trafiğinin müsülajı daha da körükleyeceği aşikardır.

SAD üyesi SCUBA dalgıçları Karacasöğüt Koyunda yaptıkları olağan dalışlarında yaptıkları gözlemleri fotoğraf ve video çekimleri ile belgelemiştir. Şu 3 bulgunun bu aşamada önemli olduğu değerlendirilmektedir;

- Deniz çayırları (*Posidonia oceanica*) yataklarının varlığı
- Müsülaj oluşumu
- Bazı arkeolojik eserler (amforaların) varlığı

a. Deniz çayırları (*Posidonia oceanica*) yataklarının varlığı;

Deniz eriştisi (*Posidonia oceanica*), karadan denize dönüş yapmış olan Akdeniz'e endemik çiçekli bir bitkidir. Deniz tabanında 30 hatta yer yer 40 metre derinliklere kadar inen ve kıyı ekosisteminde çok önemli yer tutan çayırlar oluşturur. *Posidonia oceanica* çayırları, korunaklık sağlayan yapıları sayesinde birçok canlıya yaşam alanı sağlar. Hesaplamalara göre, Akdeniz'deki türlerin %20'si *Posidonia oceanica* deniz çayırlarında yaşamaktadır (Fotoğraf 1).

Posidonia oceanica, deniz tabanı erozyonunu azaltmakla birlikte fotosentez ile bol miktarda oksijen üreterek tüm Akdeniz'deki canlı yaşamını destekler. 1 m² deniz çayırının günde 10-15 litre arası oksijen ürettiği tahmin edilmektedir. Ayrıca, önemli miktarda karbondioksit gazını da bünyelerine almaktadırlar.

Fotoğraf 1: Karacasögüt Koyunda bulunan *Posidonia oceanica* deniz çayırı, Ekim 2022

Posidonia oceanica türü yavaş gelişme özelliğine sahiptir. Yılda ortalama 2 cm büyüme gösteren bu türün 1 m² çayırının yaklaşık 100 yılda oluştuğu hesaplanmaktadır.

Denizlerdeki kirlilik, doğrudan teknelerden (sintine ve gri su şeklinde) veya tanklarından (siyah su) boşaltılan sulardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca demirleyen teknelerin demir zincirleri ve halatları, deniz tabanı yapısını dikkate almadan bilinçsiz bir şekilde demirleyen teknelerin çapa demirleri yüzlerce yıl içinde oluşan çayır örtüsüne ciddi zararlar vermektedir (Fotoğraf 2).

Bu açıklanan nedenlerden dolayı, önemli bir oksijen kaynağı olan ve birçok canlıya beslenme ve barınma habitatı oluşturan deniz çayırlarının mevcutlarının korunmasında büyük hassasiyet gösterilmelidir. Deniz çayırları çok yavaş oluşan ve kaybolduklarında yeniden oluşumları uzun zaman alan bir deniz bitkisidir. Bu raporda yer alan SAD'a ait özgün ve güncel deniz çayırları fotoğraflarından şu anki tekne trafiği ve deniz alanı yoğun kullanımları sonucunda aşırı yıprandığı ve zarar gördüğü anlaşılmaktadır. Daha büyük ve yeni bir marina yapımında ise marina inşaatının ve mendirek yapımında deniz dibine atılacak tonlarca taş ve kaya değerli *Posidonia* deniz çayırlarını doğrudan ve aniden yok edecektir. Deniz tabanında her azalan deniz çayırı alanı deniz ekosistemine birçok açıdan ve farklı katmanlarda verilecek zarar anlamına gelmektedir.

Fotoğraf 2: Karacasöğüt Koyunda bulunan *Posidonia oceanica* türünün demirleyen tekneler nedeniyle görmüş olduğu zarar, Ekim 2022

b. Müsilaj oluşumu;

Karacasöğüt’de oluşabilecek ek insan faaliyetleri artışının bölgede ciddi bir baskı artışına ve yoğun sosyo ekonomik kullanıma yol açacağı malumdur. Karacasöğüt Koyunda zaten deniz kirliliği belirtileri olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalar da ne yazık ki koyda müsilajın başladığını göstermiştir. SAD üyesi dalıcıların olağan dalışlarında karşılaşılan ve belgelenen müsilaj bölgenin halihazırda karasal ve denizel deniz deşarjlarına ve sonucunda aşırı fosfat ve nitrat yüküne maruz kaldığını göstermektedir (Fotoğraf 3).

Özellikle 187 tekne bağlama kapasiteli marina yapılmasıyla koya gelecek kirlilik girdisi tekne açısından şu şekilde değerlendirilebilir: Teknelerdeki siyah su (tuvalet suyu) ve gri su (duş ve lavabo suları) tankı/tankları koysalar ve deniz açısından en büyük sorun durumundadır. Her ne kadar siyah su tankı Mavi Kart sistemi ile bir şekilde kontrol altına alınmaya çalışılsa da (kimi zaman teknelerin pis sularını gece denize basıp yerine deniz suyu olarak Mavi Kart atık alım sistemine deniz suyunu bastıkları bilinmektedir) gri su için bu yapılmamaktadır. Çünkü teknelerin %90 ına yakınında gri su -yani duş ve lavabo suları- herhangi bir tankta toplanmamaktadır. Bunun nedeni genel olarak teknelerin (özellikle yelkenli) üretiminde bu tankın bulunmamasıdır. Ancak isteğe bağlı olarak gri su tankı sonradan eklenmektedir.

Fotoğraf 3: Karacasöğüt Koyunda tespit edilen müsilaj, Ekim 2022

Kısaca, teknedeki gri suyun belli bir tanka yönlendirilmemesi, her kullanımda doğrudan denize boşaltılması anlamına gelmektedir. Bu da deterjan, sabun, şampuan gibi kimyasalların denize karışmasına yol açmaktadır. Yani gri su aslında siyah sudan (tuvalet suyu) kimi zaman daha büyük bir sorundur çünkü organik içerik daha azdır. Bir süredir tekneler için organik bazlı çözünebilir deterjan vs. üretilmekte ve satışa sunulmaktadır. Fakat her tekne sahibinin çevresel açıdan aynı bilinç düzeyine sahip olamayacağı gibi bu ürünlerin kullanımının da yoğun olduğu tarafımızca düşünülmemektedir. Deterjanların içinde bulunan azot ve fosfor miktarının da aşırı besleyici bir ortam oluşturduğu ve sonucunda ötrofikasyon durumu ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde canlılar tarafından tüketilmeyen fazla besin de kirlilik oluşturmaktadır. Bu, hem demirde kalan hem de dönem dönem marinada bağlı kaldığı süre içinde teknede yaşayanlarca koydaki kirliliğin artmasıyla ortaya çıkan bir durumdur.

Özetle; Karacasöğüt Koyunda yapılacak bir tekne kapasite artışı ile ötrofikasyona neden olacağı, müsilaj oluşumunu artıracığı ve deniz ekosistemini olumsuz etkileyeceği açıktır (Fotoğraflar 3 ve 4). Geri dönüşü oldukça zor bu tür proje tasarılarının baştan çok iyi ele alınması gerektiği açıktır.

Fotoğraf 4: Karacasöğüt Koyunda su kolunda belirlenen müsilaj, Ekim 2022

c. Bazı arkeolojik eserlerin (amforaların) varlığı;

Bölgede yapılan olağan tüplü dalışlarda sadece deniz çayırları değil, Karacasöğüt Koyunun büyük bölümünde dipte amfora kalıntıları görülmüş ve görüntülenmiştir (Fotoğraflar 5, 6, 7, 8, 9 ve 10).

Bölgenin sualtı arkeolojisi bakımından önemini gösteren bu amfora yatakları bölgenin önemini ve korunması gerektiğini tek başına açıkça göstermektedir. Burada yapılacak herhangi bir kıyı yapısı, dibin hafriyatla doldurulması ve gerek ekosistem gerekse arkeolojik değerlerin bir anda yok edilmesi anlamına gelecektir. Dere yatağı olan koyda, aynı zamanda bölgenin doğal liman özelliği nedeniyle, dalıcı marifeti ile yüzeyde gözlenen ve keşfedilenden daha fazla arkeolojik eserler, örneğin antik liman kalıntıları olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, konuyla ilgili Bakanlığın Karacasöğüt Koyunda sualtı arkeolojik araştırmaları başlatmasının ve bölgede görülen amforaların dışında daha derinlemesine veri toplanmasının akılcı olacağı değerlendirilmektedir.

Dünyada sualtı arkeolojisi bilim dalı, ilk olarak Türkiye sularında doğmuştur. Gelidonya Burnu'nda 1960 yılında George Bass tarafından başlatılan ve Sualtı Arkeoloji Enstitüsü'nün (Institute of Nautical Archaeology-INA) kuruluşuna yol açan tarihi bir dalışla sualtı

arkeolojisi bilim dalı dünyada ilk kez sularımızda başlamış oldu. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi bugün dünyanın sayılı sualtı arkeoloji müzelerinden biridir. Dünya denizcilik tarihinin, özellikle Doğu Akdeniz ve Ege bölgesindeki geçmişinin insanlığa kazandırılması adına 1960 yılından bugüne Bakanlar Kurulu ve Kültür Bakanlığı'nın izinleriyle Türkiye'de 20'den fazla batık kazısı yapılmıştır. Dolayısıyla, su altındaki her bir arkeolojik kalıntı ögesine (amfora, batık ticari ve askeri gemiler, batık şehirler veya batık limanlar) karşı tarihi, kültürel ve hukuki sorumluluklarımız vardır.

Fotoğraf 5: Karacasöğüt Koyunda amforalar, Ekim 2022

Fotoğraf 6: Karacasögüt Koyunda amforalar, 2022

Fotoğraf 7: Karacasögüt Koyunda amforalar, Ekim 2022

Fotoğraf 8: Karacasögüt Koyunda amforalar ve Ekim 2022

Fotoğraf 9: Karacasögüt Koyunda amforalar, Ekim 2022

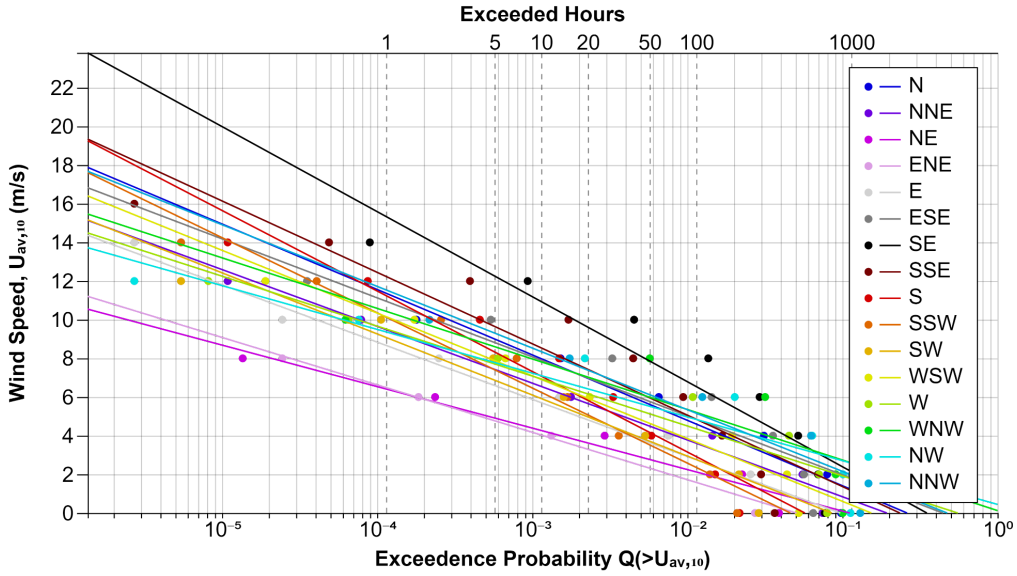
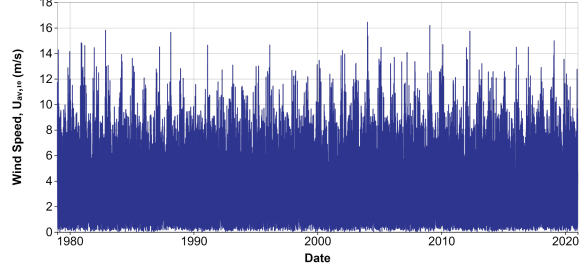
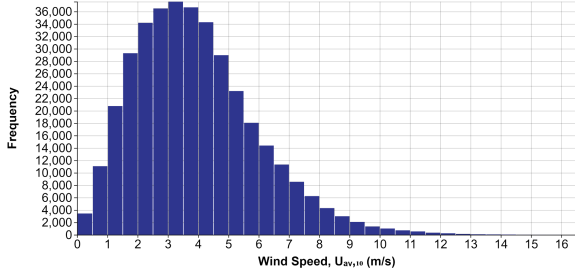
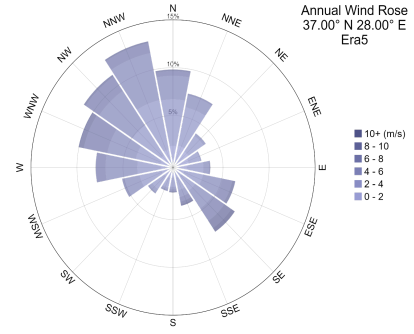
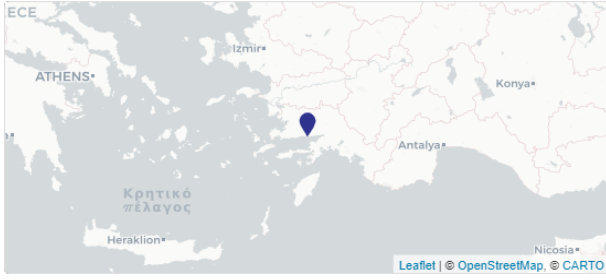

Fotoğraf 10: Karacasöğüt Koyunda sualtı yapısı, Ekim 2022

3. Gökova Körfezi Genelinde Rüzgar, Dalga ve Akıntı Durumu

a. Gökova Körfezi'nde Rüzgar Rejimi

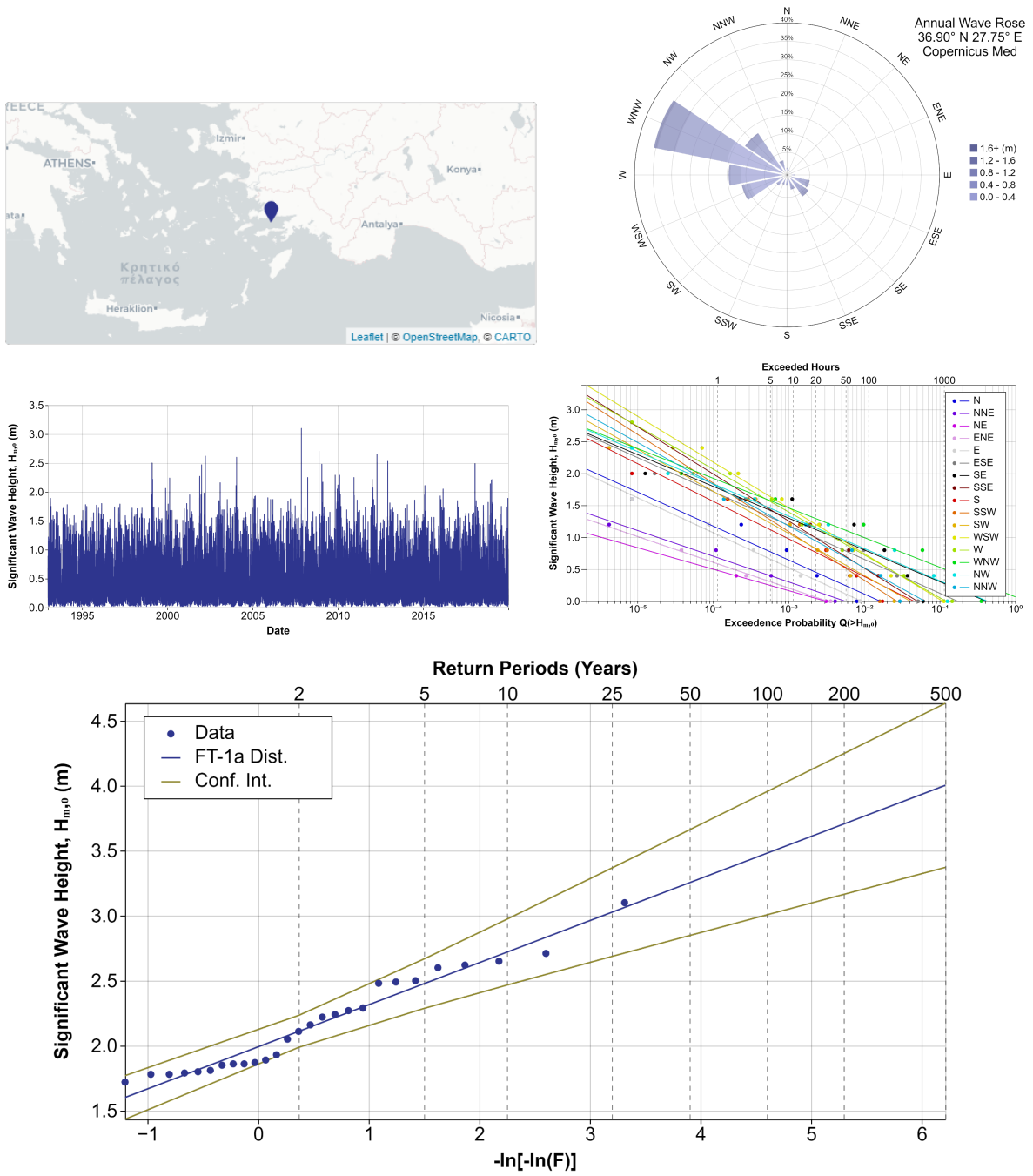
Gökova Körfezi Era5 verisinden elde edilen yıllık rüzgar verileri incelendiğinde kuzey ağırlıklı olarak kuzeybatı ile batı yönü arasında estiği görülmektedir. 1980-2020 yılları arası Rüzgar hız ve frekans ilişkisine bakıldığında ortalama olarak 3m/san. ile 4 m/san. arasında rüzgar estiği görülmektedir. (Şekil 3). Bu rüzgarların yaratacağı yüzey akıntıları da oldukça düşük olacaktır. Dolayısıyla körfezin akıntı düzeneğine olan etkisi oldukça düşüktür.

Şekil 3: Gökova Körfezi'nde rüzgar hızı grafiği, hız frekans ve yönlere bağlı oluşma olasılıkları

b. Gökova Körfezinde Dalga İstatistiği

Gökova Körfezi Era5 verilerine göre dalga iklimi sonucu elde edilen dalga gülü grafiği incelendiğinde batı-güneybatı yönünden gelen dalga etkisinde olduğu görülmektedir. Uzun dönem verilere (1995-2015 arası verilere) bakıldığında dalga yüksekliğinin 0.5 ile 1 m. arasında olduğu görülmektedir. Yinelenme dönemi 100 yıl olması halinde oluşması beklenen belirgin dalga yüksekliği 3.5 m. dir (Şekil 4). Körfez içinde oluşan dalgalar her zaman oluşmadığı için körfezin su sirkülasyonuna etkisi çok düşüktür.

Şekil 4. Dalga Gücü, dalga frekansı, uzun dönem yönsel dalga istatistiği, ekstrem dalga yüksekliği

c. Gökova Körfezinde Akıntı Durumu

“Gökova ve Hisarönü Körfezleri Fiziksel Oşinografisi” (Beyter, 2012) yüksek lisans tezi çalışmasında; Gökova Körfezi değişken rüzgarların etkisinde olup, su tabakalaşmasının sıcaklık kontrolünde olduğu ve tuzlulukta, yüzey girdileri hariç, hafif değişimler olduğu, girintilerin fazla olduğu, ağzı sirkülasyona imkân vermeyen koylarda su tazelenme zamanının düşük olduğu belirlenmiştir. Gökova Körfezi içinde mevsimsel geçişlerde su sirkülasyonunun az olduğu, ciddi bir su sirkülasyonunun bulunmadığının görüldüğü belirtilmiştir. Bu bulgular,

Gökova Körfezi içinde daha da kapalı Karacasöğüt Koyunun, kendi içinde bir tekne kapasite artışının söz konusu koyda oluşacak tekne ve kara kökenli deniz kirliliğinin yükünü kaldıramayacağı ve sınırlı deniz sirkülasyonu nedeniyle kirliliğin koyda kalacağı değerlendirilmektedir. Nitekim, Raporun 2.b bölümünde, şu anki kullanım yoğunluğuyla bile bizzat SAD araştırmacıları tarafından Karacasöğüt su kolonunda ve dipte müsilaj başlangıcı belirlenmiş ve belgelenmiştir.

4. 2010 Turizm Kıyı yapıları Master Planı

2010 yılında DLH tarafından hazırlattırılan Turizm Kıyı Yapıları Master Planında kapasite analizi ve talep tahminleri yapılmış ve bu çalışmalar sonucunda yat limanı ihtiyacı bulunan bölgeler ve bu bölgelerin hangi yıllarda kapasitesini aşarak yat limanına ya da yanaşma yerine ihtiyaç duyacağı belirlenmiştir. Eldeki istatistiki veriler kullanılarak belirlenen bölgelere göre kapasite atamaları yapılmıştır.

Yapılan makro tahminler sonucunda yat limanı ihtiyacının en yüksek olduğu bölgenin Bodrum - Kaş arasındaki kıyı şeridi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunu Çeşme - Bodrum arasında bulunan Bölge takip etmektedir. Talebin kapasitenin üzerine çıkması beklenen üçüncü alan ise İstanbul ve çevresinin oluşturduğu Bölgedir.

Makro tahmin modeline göre ortaya çıkan Güney Ege ağırlıklı yüksek talep, bölgenin **çevresel duyarlılığı, koruma statüsüne sahip alanlarının fazlalığı gözetildiğinde** karşılanamayacak düzeydedir. Bu nedenle mikro tahmin modellemesi ile düşük kapasiteli bölgelere kapasite ataması yapılmıştır. Bunlar özel koşullarından ötürü Antalya, İzmir ve İstanbul'dur ayrıca Kuzey Ege ve Doğu Akdeniz'e atama yapılmıştır.

Yapılan mikro tahmin çalışmaları sonucunda 2030'a kadar yapılması önerilen yat limanı ve yat barınağı sayıları Bodrum - Kaş arası 13 yat limanı ve 2 adet de yat barınağı önerilmiştir. Bu liman ve barınakların Şekil 5 te gösterilen ÖÇK Bölgesi dışında yapılması konusu 2010 yılında yapılan Master Planda kayda geçmiştir. Tartışmalı yer Gökova ÖÇK Bölgesi içinde yer almaktadır. Bilimsel altyapısı oluşturulmadan ve oluşacak ciddi sonuçları ele almadan bir Özel Çevre Koruma alanı olan bu bölgede herhangi bir yapılaşmaya gidilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir..

Şekil 5: Gökova ÖÇK Bölgesi ve Datça Bozburun ÖÇK Bölgesi

5. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu ve Parselasyon

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının hazırladığı O-20 numaralı paftada Aydın-Muğla-Denizli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonuna göre Karacasöğüt, **Önemli Doğa Alanı**, **Özel Çevre Koruma Bölgesi**, **Orman Alanı**, **Doğal Sit Alanı** içinde kalan bir bölgedir. Ayrıca alanın 2,5 km kuzeydoğusunda bulunan ve Karaca Adanın karşısında yer alan tarımsal yerleşim alanı da **Arkeolojik Sit Alanı** içinde kalmaktadır. Şekil 6 ve 7 de görülebilir.

Plan Açıklama Raporunda ise içinde Karacasöğüt'ün de bulunduğu bu bölgenin doğal yaşam alanı bakımından zengin bir bölge olduğu, uluslararası kuruluşların önderliğinde (Conservation International, BirdLife ve Plantlife), bilimsel kriterlere göre belirlenmiş, uluslararası öneme sahip "önemli doğa alanları" bulunduğu özellikle belirtilmektedir. Bu alanların, canlı türlerinin sağlıklı topluluklar oluşturmaları ve yaşam döngülerini devam ettirmeleri için gerekli tüm coğrafyaların, doğal özelliklerinin bozulmadan saklanması ilkesi doğrultusunda, doğadaki canlı türlerinin nesillerini sürdürebilmeleri için özel önem taşıyan, korunması gerekli coğrafyalardan olması nedeniyle canlı türleri ve doğal kaynaklarla birlikte yeryüzünün bu en özel doğal alanlarının korunmasını amaçlamaktadır.

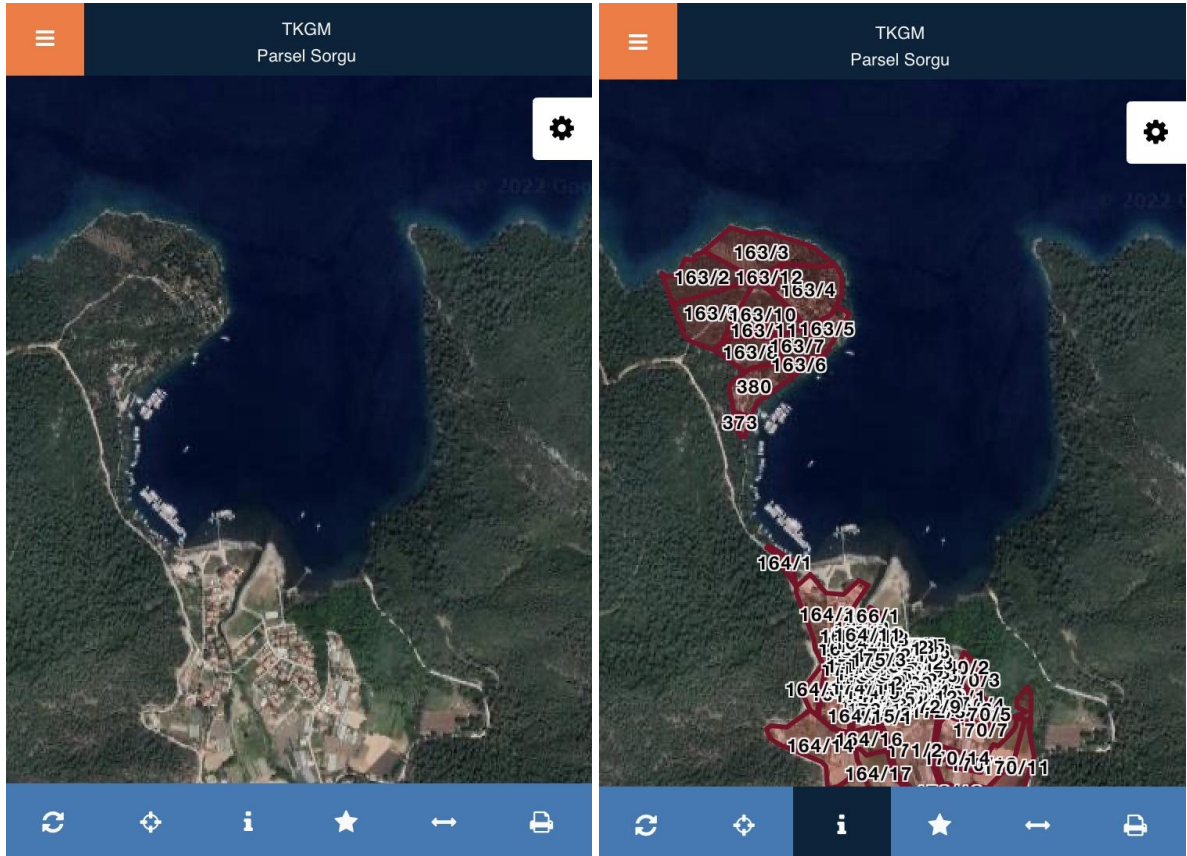

Bu kapsamda belirlenen doğa koruma politikaları;

1. Planlayıcı ve uygulayıcı kurumların proje ve çalışma alanlarını belirleme sürecinde doğa koruma ile ilgili bir altlık oluşturmak,
2. Girişimcilerin yatırımlarını **doğaya zarar vermeyecek şekilde** planlamalarına destek olmak,
3. Gerek resmi kurumların, gerekse danışman firmaların “evre etki değerlendirme (ED)” sürecinde ihtiyacı olan verilere kolay erişimlerini ve bu yolla **ED sürecinin sağlıklı işlemesini sağlamak**,
4. Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde Natura 2000 korunan alanlar ağı gibi gerekli koşulların sağlanması için veri kaynağı oluşturmak,
5. Doğal kaynak yönetimi politikalarının oluşturulmasına yön vermek ve bu kapsamda, ulusal enerji, tarım ve turizm stratejilerinde doğal değerlerin dikkate alınmasını sağlamak

şekilde özetlenmiştir.

Böylesine çok ve farklı tipte koruma kapsamına alınan bir alan doğal karakteristik özellikleri korunması gerekirken Karacasöğüt Koyunda tarla, zeytinli tarla, zeytinlik, harabe, orman, arsa vb. niteliklerde parselasyon sözkonusudur. Aşağıda şekil 8 de yer alan uydu görüntüsünde kırmızı ile gösterilen alanlar parselasyonu yapılmış tapulu alanlar olmakla beraber satışı veya kiralaması yapılmış veya yapılacak olan alandır. Bu değişimlerle doğru orantılı olarak koya gelecek olan rant baskısını arttıracaktır. Özetle; koya gelen baskının artmasıyla kıyısız ekosistemde geri dönüşü olmayacak kayıplar ve bozulmalar yaşanmaya başlanacaktır.

Şekil 8: Karacasöğüt Koyunda parselasyonu yapılan alanlar (Kaynak: TKGM)

Bugün için halihazırda Karacasöğüt’de Global Sailing şirketine ait 35 teknelik küçük bir marinet, 15 teknelik Yücel Marina İskelesi ve MUÇEV’e ait 60 teknelik bir yüzer iskele bulunmaktadır (Şekil 9). Yapılması planlanan marinanın görseli Şekil 10 da görülmektedir.

Şekil 9: Halihazırda Karacasöğüt Koyunda bulunan tekne bağlama yerleri

Şekil 10: Yapılması planlanan marinanın Karacasöğüt Koyunda kaplayacağı alan. Bu projeye hem koydaki tekne sayısı yaklaşık 3 katına çıkacak hem de burada bağlı duracak ve koy trafiğini artıracak tekne boyları çok daha büyüyecektir.

6. Sonuç

Türkiye kıyıları büyük bir baskı altında ve her geçen gün doğal karakteristik özellikleri bozulma eğilimindedir. Kıyılar sanıldığından daha önemli ve değerlidir. Azalan doğal kıyıların korunması sadece ekolojik değil aynı zamanda sosyo ekonomik ve sosyo kültürel değerlerin ve peyzaj görsel estetik değerlerin korunmaları bakımından da gereklidir. Gerek ekolojik ve sosyo ekonomik geçim kaynakları açısından gerekse peyzaj manzara güzellikleri bakımından korunarak gelecek kuşaklara aktarılmaları ülkemiz açısından önemlidir. Doğallığını koruyarak geriye kalan kıyı ve deniz alanlarının korunması hem doğanın varlığını sürdürmesi hem de turizm değerlerimizin muhafazası anlamına gelmektedir.

Gökova Körfezi'nde yoğunluk, tuzluluk, rüzgar ve dalga etkisi altında ciddi bir su sirkülasyonunun bulunmadığı ortadadır. Gökova Körfezinin içinde yer alan Karacasöğüt de kapalı bir koy olduğundan su sirkülasyonunun çok düşük olacağı aşikardır. Karacasöğüt gibi ÖÇK bölgesi olan kapalı koylarda teknelerden veya deniz vasıtalarından gelecek kirlilik yükünün etkileri çok yıkıcı sonuçlara neden olabilecektir. Bu nedenle tüm hassas bölgelerin öncelikle taşıma kapasitesi hesaplanmalıdır. Teorik taşıma kapasitesi uygun olsa bile doğal dengesi kritik olan doğa alanlarında kıyı yapılaşmalarına izin verilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu rapor çalışması kapsamında yapılan saha çalışmaları ile Karacasöğüt Koyunun dip yapısının büyük oranda deniz çayıruları ile kaplı olduğu ve ayrıca geniş bir sahada arkeolojik öneme sahip amfora kalıntıları belirlenmiştir. Ayrıca yarı kapalı olan bu koyda müsilaj başlangıcı görülmüş ve görüntülenerek belgelenmiştir. Karacasöğüt Koyu'na yapılacak bir kapasite artırımı veya marina deniz kirliliğinin artışını hızlandırıcı etkisi olacağı ve ek kirlilik yükü oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Üstelik Karacasöğüt Koyunda yapılacak herhangi bir betonlaşma sadece Karacasöğüt mevkiini olumsuz etkilemeyecek, aynı zamanda Karacasöğüt ile Akyaka arasındaki kıyı şeridi boyunca süreç içinde ciddi bir insan etkinlikleri artışına ve daha fazla talebe ve dolayısıyla ranta yol açacaktır. Sonucunda ise, kısa süre sonra doğallığını koruyan Karaca-Akyaka arası sözü edilen bu kıyı şeridi zamanla imara açılma riskine daha fazla maruz kalacak ve ardından Gökova iç körfezi, yol yapımları, yazlıklar ve otellerle dolacaktır. Karaca'nın yakın etki alanındaki Boncuk Koyunda ise ülkemizin en nadir canlılarından ikisi Kum köpekbalığı ve Akdeniz foku belgelenmiştir (Bkz Ek-2 Fotoğraflar). İşte yapılaşma baskısı altına girmesi öngörülen eşsiz Boncuk Koyu, Karacasöğüt-Akyaka arasında kalmaktadır.

Bir yerde yapılacak bir kıyı projesinin ileride nelere yol açacağını öngörmek ve projeksiyon yapmak gerekir. Aksi takdirde atılan bir adımın sadece proje sahası ile sınırlı kalmayacağı aşikardır. Korunan bir alanda veya geçmişten gelen küçük bir yerleşim alanında gerçekleşecek kıyı tesisleri veya gelişme projeleri noktasal olarak kalmayacaktır. Öncelikle marina gelen koyda kıyıda ve gerisinde kalan karasal alanda nüfus artacak, mevcut sektörler

genişleyecek, yeni sektörler oluşacak, ve nüfus kaçınılmaz olarak artacaktır. Sadece Karacasöğüt bu betonlaşmadan payını almayacaktır. İki kıyı gelişim noktası arasında yapılaşma ve aşırı insan faaliyetleri artacak, bu kıyı şeridi üzerinde rant baskısı oluşacak ve sonunda söz konusu kıyı şeridi imara açılacaktır. Her yapılaşma ile doğal alanların karakteristik özellikleri kaybolmaktadır. Özellikleri değişen ve dejenere olan doğal habitatlar bozulur. Habitatları değişen ve parçalanan türler de bölgeyi terk etmekte ve dolayısı ile popülasyonları azalmakta ya da yok olmaktadır. Türlerin yok olması veya azalması biyolojik çeşitlilik kaybı anlamına gelmektedir. Bu ve benzeri olumsuz gelişmeler bilinen bir olgudur ve ülkemizde bunun birçok örneği vardır.

Gökovanın güzelliği şairlere ilham olmuştur; Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın "*Bodrum'a gelip Gökova'ya açılmamak, sarayın kapısına gelip içeri girmemektir*" tanımlaması bunu bize çok güzel anlatmaktadır. Gökova'nın bozulmaması ve kalan güzellikleri ve değerleri ile birlikte gelecek kuşaklara aktarılması şimdiki nesillerin bir görevi olduğu düşünülmektedir. Dünyaca ünlü denizci Sadun Boro tarafından heykeltıraş Tankut Öktem'e yaptırılan ve Gökova Körfezi Okluk Koyunun ortasında bulunan deniz kızı heykelinin kaidesinde Sadun Boro'ya ait şu sözler yazılıdır: "*Bu denizkızı, düşlerini süsleyen cennete erişebilmek için nice engin denizler, ufuklar aştı... Kıtalar, adalar, koylar dolaştı... Ta ki Gökova'ya ulaşana kadar.*" Cennet Gökova'yı korumak hepimizin görevidir.

Kaynakça

Anonim (2020) Aydın-Muğla-Denizli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara

Anonim (2022a) Parsel Sorgu Uygulaması. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Ankara

Anonim (2022b) Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı TVK Genel Müdürlüğü

<https://ockb.csb.gov.tr/gokova-ozel-cevre-koruma-bolgesi-i-2748>

<https://tvk.csb.gov.tr/gokova-i-392>

Avcıoğlu B, Kırac CO ve Lise Y (2006) Datça ve Bozburun Yarımadaı Önemli Doğa Alanı EGE016 (Ed. Eken ve ark 2006) Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları. 1. Cilt s. 202-205, Ankara. [PDF](#)

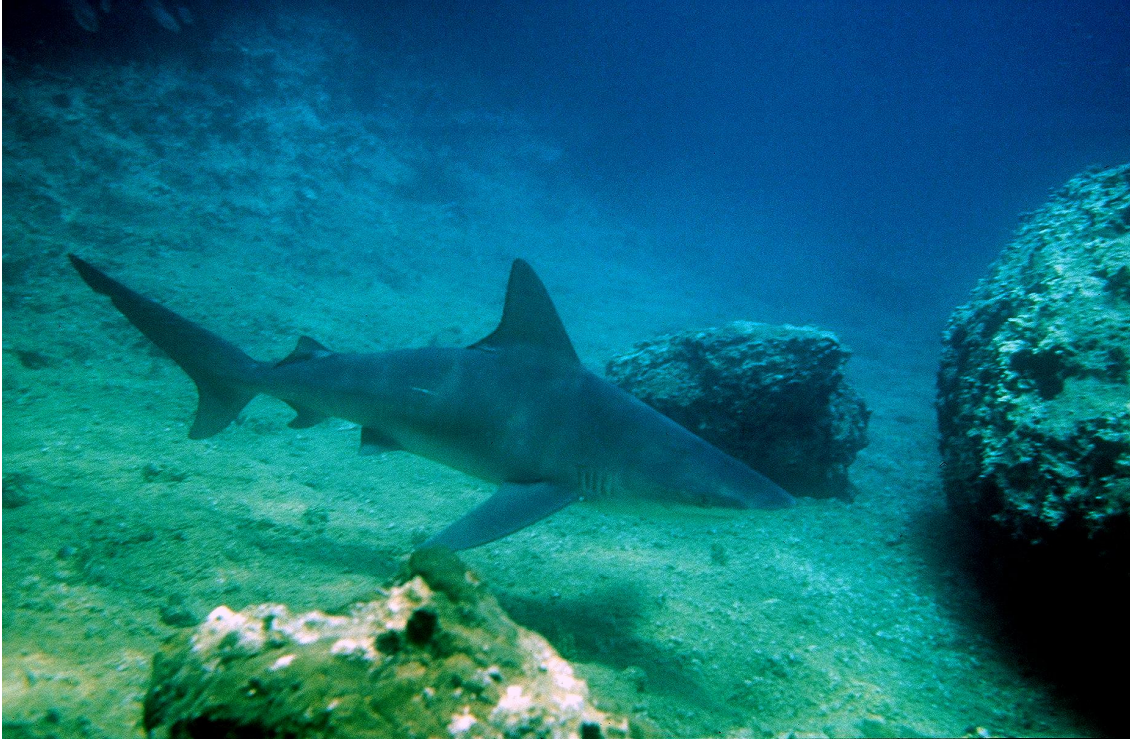
Beyter T (2012) Gökova ve Hisarönü Körfezleri Fiziksel Oşinografisi. MSKÜ Su ürünleri Mühendisliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

DLH (2010) Turizm Kıyı Yapıları Master Planı

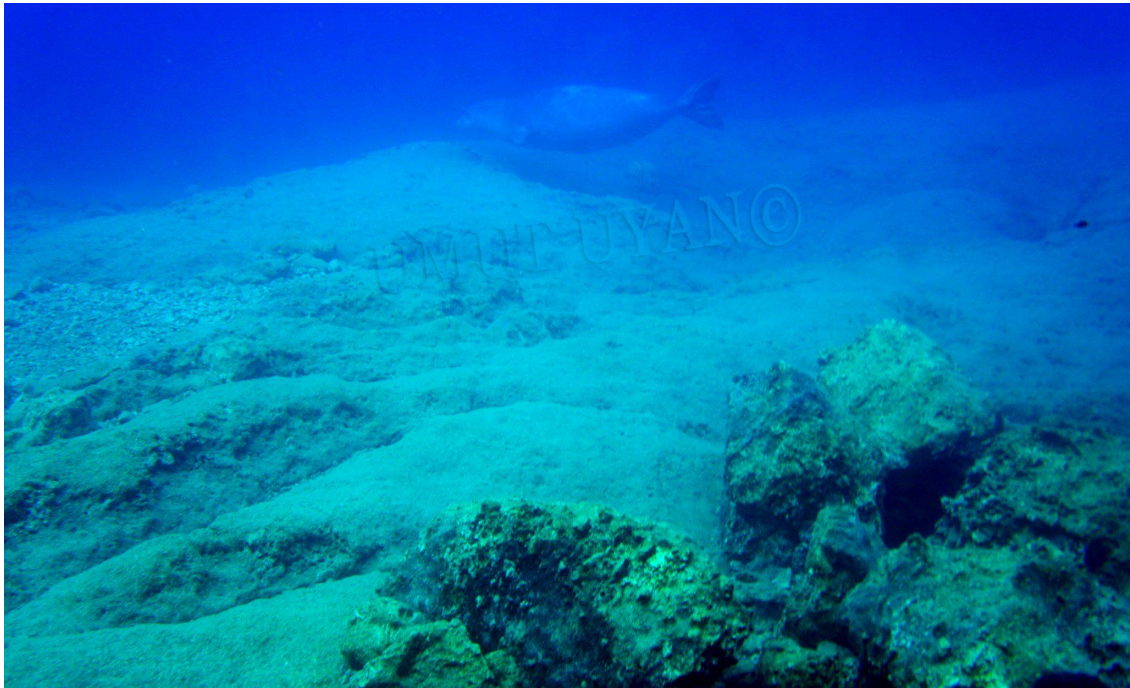
Kırac CO, Orhun C, Toprak A, Veryeri NO, Orsi UG, Ünal V, Erdem M, Çalca A, Ergün G, Suseven B, Yalçın AC, Manap E, Kızılkaya Z, Battal MK, Savaş Y, Dessane D, Yıldırım ZD, Güven Veryeri N, Kaboğlu G. Çağlayan S, Özden E ve Güçlüsoy H (2010) Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi Kıyı ve Deniz Alanları Bütünleşik Yönetimi Planlaması. (Ed. L. Balas) Türkiye Kıyıları Ulusal Konferansı. KAY Türk Milli Komitesi. 27 Nisan – 1 Mayıs 2010. Trabzon. [PDF](#)

EK: Karacasögüt Koyu Yakın Etki Alanında Yaşayan Deniz Canlıları

Fotoğraf 11: Karacasögüt Koyunun hemen kuzeyinde Boncuk Koyunda yaşayan Türkiye'nin en nadir köpekbalıklarından Kum Köpekbalığı (*Carcharias plumbeus*) © S. Kozludere SAD

Fotoğraf 12: Karacasögüt Koyunun hemen kuzeyinde Boncuk Koyunda görülen ve görüntülenen nesli tehlike altında Akdeniz Foku (*Monachus monachus*) © Umut Uyan MSKÜ